

основою залишатиметься те саме — прагнення до створення образу, який говорить мовою символів, форм і простору.

1. Арнхейм Р. *Мистецтво і візуальне сприйняття*. — Київ: Основи, 2001.
2. Кара-Васильєва Т. В. *Декоративне мистецтво України ХХ століття*. — Київ: Либідь, 2005.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.33>

Марія Червоній,  
Вінниця, Україна  
ORCID: 0000-0001-9992-9618  
mariachervoniy@gmail.com

## ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО- ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ ПІДГОТОВКИ

*Анотація. Формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх учителів музики в процесі вокально-хорової підготовки відбувається завдяки створенню умов педагогічної діяльності такого змісту й характеру, які були б спрямовані на формування особистісно значущих для студентів мотивів і потреб. Взаємозалежна діяльність педагогів і здобувачів, їх взаємовплив на результати зазначеного процесу дозволили умовно виділити зовнішні й внутрішні педагогічні умови.*

*Ключові слова: професійно-ціннісні орієнтації, педагогічні умови формування професійно-ціннісних орієнтацій, варіативність форм навчальної діяльності.*

*Abstract. The formation of professional and value-based orientations of future music teachers in the process of vocal and choral training occurs through the creation of pedagogical conditions whose content and nature are aimed at developing motives and needs that are personally significant for students. The interdependent activity of educators and students, along with their mutual influence on the results of this process, has made it possible to conventionally identify external and internal pedagogical conditions.*

*Keywords: professional and value-based orientations, pedagogical conditions for the formation of professional and value-based orientations, variability of forms of educational activity.*

Актуальність дослідження зумовлена сучасними трансформаціями в системі мистецької освіти України, що вимагають від майбутнього вчителя музичного мистецтва не лише високого рівня виконавської майстерності, а й сформованої системи професійно-ціннісних орієнтацій. У контексті гуманізації освіти, вчитель музичного мистецтва виступає носієм духовних цінностей, де вокально-хорова підготовка є потужним інструментом емоційно-естетичного впливу.

Вихідними позиціями тут слугували діяльнісний, особистісно-ціннісний підхід, який передбачає: створення можливостей для реалізації індивідуальних

проявів студентів, формування у них особистого ціннісного ставлення; забезпечення діалогових відносин між педагогами і студентами, що створює можливості для саморозвитку, самовдосконалення, піднесення потреб і примноження здібностей особи; використання вокально-хорового мистецтва у педагогічній роботі з майбутніми вчителями.

Згідно з провідною психологічною концепцією, якості особи формуються у діяльності, а принцип єдності свідомості та діяльності за яким діяльність людини зумовлює формування її свідомості, всіх її психічних якостей, у свою чергу спрямовують і регулюють практичні дії людини (Кізюн, 2021). Розвивального значення набуває тільки та діяльність, яка відповідає інтересам, потребам, професійно-ціннісним орієнтаціям суб'єкта (Кізюн, 2021). Звідси особливого значення набуває створення умов педагогічної діяльності такого змісту й характеру, які були б спрямовані на формування особистісно значущих для студентів мотивів і потреб. Крім того, умови педагогічної діяльності повинні забезпечити їм “позицію активно дійних суб'єктів” (Василевська-Скупа, 2021), надати можливість активно працювати, самостійно вирішувати, творчо підходити до розв'язання нагальних проблем вокально-хорового мистецтва.

Взаємозалежна діяльність педагогів і здобувачів, їх взаємовплив на результати зазначеного процесу дозволили умовно виділити зовнішні й внутрішні педагогічні умови.

До зовнішніх педагогічних умов процесу формування професійно-ціннісних орієнтацій належать ті, що безпосередньо пов'язані з діяльністю викладача. Вони стосуються побудови моделі, прийомів і методів, які забезпечують ефективність формування професійно-ціннісних орієнтацій здобувачів:

- 1) оновлення змісту навчально-виховного процесу за рахунок використання широкої палітри кращих зразків вокально-хорової музики; жанрово-стильових, інтонаційно-стильових і асоціативних аналогій;
- 2) застосування міжпредметних зв'язків, що дасть змогу комплексно підійти до розв'язання поставленої проблеми, забезпечити єдність навчання і виховання та активізувати творчі функції навчання;
- 3) реалізація принципу наступності і послідовності у процесі поетапного засвоєння теоретичного і практичного навчального матеріалу;
- 4) використання варіативних форм навчальної діяльності.

Перші три умови відповідають обумовленим етапам формування професійно-ціннісних орієнтацій студентства:

- 1) формування цілісного сприйняття, емоційного ставлення до сучасного фортепіанного мистецтва;
- 2) розвиток здібностей до образного мислення, художнього осмислення й оцінки сучасних фортепіанних творів;
- 3) виховання усвідомленого інтересу, потреби до творчої активності.

Характер формування професійно-ціннісних орієнтацій залежить не тільки від чуттєвості, але й від глибини знань, належних вмінь і навичок та досвіду особистості. Дієвість ціннісного орієнтування підпорядкована взаємозалежним діям педагога і здобувача та підвищується використанням комплексу засобів педагогічного взаємовпливу в процесі ціннісної взаємодії.

Варіативність форм навчальної діяльності – це педагогічна умова, яка передбачає такий підхід до організації навчальної діяльності студентів, який пов'язаний з вибіркоким ставленням педагога до змісту й засобів педагогічного впливу на студентів у залежності від реального стану їхнього розвитку. Використання цієї педагогічної умови зумовлено сталими в педагогічній науці положеннями про те, що вміння і навички, здібності й здатності, якості особистості краще формуються і закріплюються у варіативних формах навчально-виховної діяльності.

Вербальні форми інтенсифікують процеси музичного сприйняття, емоційних реакцій, розумових операцій, спонукають до інтелектуального розвитку, вдосконалення особистісних вокально-хорових здібностей. Важливе значення для слухачів має вербальна установка перед сприйняттям вокально-хорового твору.

Внутрішні педагогічні умови виведені з урахуванням індивідуальних особливостей педагога, його здатності та вмінь організувати процес педагогічної і ціннісної взаємодії зі студентами. Доцільність внутрішніх педагогічних умов зумовлена потребою для успішного переведення зовнішніх впливів на особистість у внутрішню, особистісну позицію. Адже кожен студент має власний індивідуальний об'єм набутого асоціативного досвіду, умінь і навичок музично-творчої діяльності тощо. Врахування цих чинників для створення засад успішного перебігу даного процесу і відображають внутрішні педагогічні умови:

- 1) створення позитивної емоційної атмосфери між педагогом і студентом на основі взаємоповаги, взаєморозуміння і діалогічного спілкування;
- 2) активізація самостійної творчо-пошукової діяльності студентів;
- 3) диференційований підхід до формування професійно-ціннісних орієнтацій, що враховує особистісний досвід спілкування студентів з вокальними творами для виконавця.

Педагогічне спілкування педагога зі студентами набуває особливого значення і зумовлюється дидактичним положенням про залежність ефективності навчально-виховного процесу від організації оптимального педагогічного спілкування (Кізюн, 2021) за принципом діалогічної взаємодії, котра сприяє розвитку творчого потенціалу особистості й слугує підґрунтям її продуктивної діяльності (Василевська-Скупа, 2021). У нашому дослідженні ми розглядаємо педагогічне спілкування як ціннісну взаємодію між педагогом і студентом, що має бути діалогічним за формою, при тому, що суб'єкти спілкування виступають з різних позицій у взаємодії, обмін цінностями

виступає не тільки як прилучення студента до аксіологічної ієрархії педагога, а і як прилучення педагога до професійно-ціннісних орієнтацій студента.

Зміни професійно-ціннісних орієнтацій за сучасних умов пов'язані з опануванням педагогом майстерності вести діалог. Діалоговий характер спілкування суб'єктів педагогічного процесу передбачає нові стосунки між ними. Ці стосунки засновані на довірі здобувачів, повазі до їх поглядів, думок, дій. При такому стилі спілкування в процесі ціннісної взаємодії взаєморозуміння у спірних питаннях щодо явищ музичного життя, трактування художніх образів музичних творів, їх ціннісну значущість та інші принципові положення досягаються на основі спільних обговорень, пошуків, зіставленні різних думок та їх обґрунтуванні. При цьому викладач має бути провідною ланкою у формуванні професійно - ціннісних орієнтацій здобувачів, без силового тиску на них.

У результаті дослідження встановлено, що формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх учителів музики в процесі вокально-хорової підготовки є складним багатогранним процесом, який виходить за межі суто технічного опанування виконавських навичок.

### Список використаної літератури

1. Василевська-Скупа, Л. П. (2021). Формування виконавської культури майбутніх вчителів музичного мистецтва у вокально-хорових класах. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*, (18), 115–121.
2. Кізюн, О. С. (2021). Розвиток вокально-хорових навичок майбутніх учителів музичного мистецтва як складник професійної компетентності. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Педагогіка, (1), 88–95.
3. Омельченко, А. І. (2018). Формування естетичного досвіду майбутнього вчителя музичного мистецтва: аксіологічний аспект. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти, (24), 12–19.
4. Панків, Л. І. (2022). Психолого-педагогічні аспекти формування професійної культури майбутнього вчителя музики у хоровому класі. *Інноваційна педагогіка*, (45), 112–116.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.34>

Юрій Лопатюк,  
м. Вінниця, Україна  
ORCID: 0000-0003-3614-6418  
e-mail: [neoforever93@gmail.com](mailto:neoforever93@gmail.com)

## МУЛЬТИМЕДІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ

*Анотація.* У статті розглядається проблема впровадження мультимедійних технологій у процес фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Окреслено основні види мультимедійного забезпечення, зокрема нотні редактори, цифрові звукові робочі станції (DAW) та інтерактивні платформи. Доведено, що використання таких засобів сприяє підвищенню ефективності практичної підготовки та розвитку професійних компетентностей студентів.

*Ключові слова:* мультимедійне забезпечення, музична освіта, педагог-музикант, цифрові технології, професійна підготовка.

*Abstract.* The abstracts consider the problem of introducing multimedia technologies into the process of professional training of future music teachers. The main types of multimedia support, including score editors, digital audio workstations (DAW), and interactive platforms, are outlined. It is proved that the use of such tools improves the efficiency of practical training and the development of students' professional competencies.

*Keywords:* multimedia support, music education, music teacher, digital technologies, professional training.

Сучасний етап розвитку вищої педагогічної та музичної освіти характеризується активним впровадженням цифрових та інформаційно-комунікаційних технологій. У контексті глобальної цифровізації суспільства, вимоги до професійної компетентності вчителя музичного мистецтва суттєво трансформуються. Сучасний педагог-музикант має не лише володіти виконавською майстерністю та ґрунтовними знаннями з теорії й історії музики, але й вільно орієнтуватися у цифровому інформаційному просторі, застосовуючи мультимедійні засоби у своїй професійній діяльності (Ашихміна, 2023).

Різноманіття технологій навчання, тенденцій і перспектив розвитку освітнього середовища, вимога відповідності професійної освіти європейським стандартам, стрімке зростання обсягу інформації, все це вимагає від викладачів пошуку можливостей теоретичного обґрунтування і практичної реалізації комплексних підходів щодо оптимізації освітнього процесу (Белінська та ін., 2025).

Мультимедійне забезпечення фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва являє собою комплекс апаратних і програмних засобів, які дозволяють поєднувати текстову, графічну, аудіо- та відеоінформацію в єдиному освітньому середовищі. Практична підготовка студентів-музикантів має специфічний характер, оскільки вимагає постійної слухової аналітики,

візуалізації музичного тексту та відпрацювання виконавських навичок. Використання мультимедіа дозволяє оптимізувати ці процеси, роблячи їх більш наочними та інтерактивними. Крім того, інформаційні технології є стратегічним ресурсом освіти, що здатні значно змінити та оптимізувати способи навчання, що сьогодні не вимагає переконливих доказів (Кравцова та ін., 2021).

Одним із ключових напрямків застосування мультимедійних технологій є використання нотних редакторів (Sibelius, Finale, MuseScore тощо) у процесі вивчення музично-теоретичних дисциплін, хорового диригування та основного музичного інструмента. Ці програми дозволяють студентам не лише набирати та редагувати нотний текст, але й здійснювати транспонування, аранжування, створювати партитури для різних складів ансамблів та хорів. Завдяки функції відтворення партитури MIDI-звуками, студенти мають змогу миттєво почути результати своєї роботи, що сприяє розвитку внутрішнього гармонічного слуху та навичок поліфонічного мислення (Теряєва, 2017).

Не менш важливим аспектом є опанування цифрових звукових робочих станцій (Digital Audio Workstation – DAW), таких як Cubase, FL Studio, Ableton Live чи Logic Pro. Сучасний вчитель музики в закладі загальної середньої освіти часто стикається з необхідністю підготовки фонограм, запису шкільних заходів, створення музичного оформлення для вистав чи святкових концертів. Інтеграція вивчення основ звукорежисури та роботи з DAW у практичну підготовку студентів дозволяє сформувати у них необхідні вміння для самостійного створення та обробки аудіоконтенту. Студенти вчаться працювати з віртуальними синтезаторами (VSTi), застосовувати ефекти просторової та динамічної обробки звуку, що суттєво розширює їхній творчий арсенал (Коваленко, 2023).

Окремої уваги заслуговує використання інтерактивних дошок та мультимедійних проєкторів безпосередньо під час проходження педагогічної практики. Студенти-практиканти отримують можливість створювати інтерактивні презентації, які поєднують музичні фрагменти, відеозаписи виступів видатних виконавців, портрети композиторів та репродукції картин. Такий синтез мистецтв на уроці музики значно підвищує рівень залученості учнів, сприяє кращому засвоєнню матеріалу та формуванню цілісної художньої картини світу.

Крім того, мультимедійне забезпечення відіграє вирішальну роль в організації самостійної роботи студентів та дистанційного навчання. Хмарні технології, платформи для відеоконференцій (Zoom, Google Meet) та системи управління навчанням (Moodle) дозволяють викладачам проводити індивідуальні заняття з фаху в режимі реального часу, демонструвати технічні прийоми гри на інструменті з різних ракурсів за допомогою багатокамерної зйомки, а також обмінюватися відеозаписами виконаних творів для подальшого аналізу.